

Advies voor richtlijnen voor
de inhoud van het milieu-effectrapport
golfbaan Mereveld

13 november 1992

453-24

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het MER golfbaan
Mereveld/ [Commissie voor de Milieu-effectrapportage].-
Utrecht: Commissie voor de milieu-effectrapportage
ISBN 90-5237-437-6

Trefw.:milieu-effectrapportage ; Utrecht / golfbanen ; Bunnik.

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Bunnik
Postbus 5
3980 CA Bunnik

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Bunnik
Postbus 8406
3503 RK Utrecht

uw kenmerk
DRO 9230301

uw brief
11 september 1992

ons kenmerk
U1636-92/Br/yh/453-25

onderwerp
advies voor richtlijnen MER
Golfbaan Mereveld

Utrecht,
13 november 1992

Met bovenvermelde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER) voor het aanleggen van een golfbaan in het gebied Mereveld.

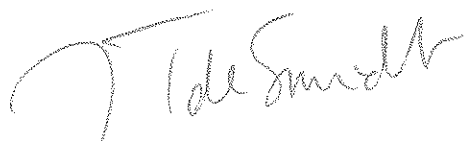
Hierbij bied ik u, overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm), het richtlijnenadvies van de Commissie voor de milieu-effectrapportage aan. Voor een overzicht van het richtlijnenadvies verwijs ik u naar de samenvatting. Daarnaast vraag ik u aandacht voor het volgende:

In de startnotitie worden voor het plangebied de volgende doelen gesteld:

- volwaardige 18 holes golfbaan met oefenfaciliteiten (initiatiefnemer)
- recreatief medegebruik (initiatiefnemer en bevoegd gezag)
- aanleg van een eco-tunnel (Rijkswaterstaat)
- behoud van bestaande natuurwaarden (initiatiefnemer)

Het MER zal de haalbaarheid van deze combinatie van doelen moeten aantonen. Aangezien de Commissie op basis van de op dit moment beschikbare gegevens twijfelt aan de mogelijkheid deze alle te verwezenlijken in het Mereveldgebied, heeft zij in haar advies voor richtlijnen voorgesteld in het MER een alternatief in overweging te nemen dat inspeelt op een gewijzigde doelstelling inhoudende de aanleg van een 9 holes golfbaan met 9 korte oefenholes en een ruime driving range. De gelijktijdige ontwikkeling van een dergelijk alternatief kan voordelen opleveren wanneer zou blijken dat uitvoering van het voorkeursalternatief niet mogelijk is. Uiteraard kan de ontwikkeling van een dergelijk alternatief alleen worden verlangd indien dat redelijkerwijs tegemoet komt aan het voornemen van de initiatiefnemer.

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage aan de totstandkoming van de richtlijnen te leveren. Zij zal gaarne van u vernemen op welke wijze u gebruik maakt van haar advies.

dr. J.T. de Smidt,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Golfbaan Mereveld

Advies voor richtlijnen
voor de inhoud
van het milieu-effectrapport
golfbaan Mereveld

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne voor de inhoud van het milieu-effectrapport over golfbaan Mereveld,

uitgebracht aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Bunnik en aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Utrecht door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. golfbaan Mereveld

de secretaris

de voorzitter

N.v. Buren

dr. N.W.M. van Buren

J.T. de Smidt

dr. J.T. de Smidt

Utrecht, 13 november 1992

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
SAMENVATTING	1
1. INLEIDING	3
2. DOEL, PROBLEEMSTELLING, BESLUITVORMING	4
2.1 Doel	4
2.2 Probleemstelling	4
2.3 Besluitvorming	5
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	6
3.1 Programma van eisen	6
3.2 Plan van aanpak en alternatieven	7
3.2.1 Inrichting	7
3.2.2 Aanleg, beheer, gebruik en onderhoud	7
3.3 Het meest milieuvriendelijk alternatief	8
3.4 Doelstellingenalternatief	9
3.5 Nulalternatief c.q. referentiesituatie	9
4. BESTAAND MILIEUTOESTAND EN MILIEU-GEVOLGEN	10
4.1 Algemeen	10
4.2 Bodem en water	11
4.3 Vegetatie, fauna en landschapsecologische relaties	12
4.4 Cultuurhistorie en landschap	13
4.5 Overige effecten	13
5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	14
6. LEEMTEN IN KENNIS, EVALUATIE ACHTERAF	15
7. SAMENVATTING VAN HET MER	16
8. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER	16

BIJLAGEN

1. Brief van Dienst Ruimtelijke Ordening gemeente Utrecht d.d. 11 september 1992 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare bekendmaking van de start van de m.e.r.-procedure in het Stadsblad d.d. 16 september 1992.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING

Inleiding

Voor de wijziging van de bestemmingsplannen Maarschalkerweerd van de gemeente Utrecht en Landelijk Gebied van de gemeente Bunnik ten behoeve van de aanleg van een 18 holes golfbaan met bijbehorende voorzieningen wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd. Het plangebied is ca. 60 ha groot.

Dit advies voor richtlijnen van de Commissie voor de m.e.r. geeft aan welke milieu-aspecten naar de mening van de Commissie in het milieu-effectrapport (MER) onderzocht moeten worden.

Doel, probleemstelling en besluitvorming

Het **doel** van het voornemen zal concreet en duidelijk beschreven moeten worden, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling. Tevens dient het MER milieucriteria te bevatten, waaraan de alternatieven getoetst kunnen worden.

Bij de beschrijving van de **probleemstelling** is een aantal punten van belang:

- ontwikkelingen die de initiatiefnemer tot de plannen hebben gebracht;
- motivering van de locatiekeuze;
- behoeftes van potentiële gebruikers en hun geografische herkomst;
- functies/bestemmingen die het plangebied heeft in van toepassing zijnde overheidsplannen en -beleidsvoornemens.

Ten aanzien van de **besluitvorming** zal het MER in moeten gaan op de procedure rond en de inhoud van het besluit waarvoor het MER wordt opgesteld.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Het is wenselijk dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd **programma van eisen**, dat zal moeten steunen op relevante eisen en randvoorwaarden (bijvoorbeeld voorwaarden die zijn verbonden aan de ontwikkeling van een volwaardige 18 holes golfbaan, het streven tot behoud van natuurlijke gegevens en de landschappelijke kwaliteit van het gebied, voorwaarden voortvloeiend uit het verschil tussen de natuurlijke bodemwaterhuishouding en de hieraan gestelde eisen door de vegetatie die een golfbestemming met zich meebrengt en dergelijke).

Aansluitend bij dit programma van eisen kan worden bepaald welke **alternatieve mogelijkheden** er zijn voor de inrichting, de aanleg, het gebruik en het beheer van het terrein.

Tot de te beschrijven alternatieven behoren in ieder geval:

- **het meest milieuvriendelijke alternatief**: de optimale combinatie van een milieuvriendelijke inrichting, beveiliging van recreanten, een milieuvriendelijke uitvoering, beheer en onderhoud, alsmede milieubescherpende maatregelen ten gunste van de waterhuishouding.
- **het nulalternatief/referentiesituatie**: beschrijving van de situatie die ontstaat als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen.

Bestaande milieutoestand, autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het plangebied en de ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet zou worden ondernomen, moeten worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen.

Bijzondere aandacht verdienen gevoelige en kwetsbare objecten zoals natuurgebieden, aanvulling van het grondwater en afstroming uit het grondwater, mede in het kader van het streven van de nationale overheid om de grondwatersituatie ten minste terug te brengen naar de toestand van 1985, en van het grondwater afhankelijke systemen en projecten, de landschappelijke kwaliteit van het studiegebied en landschapsecologische relaties met de Amelisweerden.

Milieugevolgen

Bijzondere aandacht moet worden besteed aan milieugevolgen die per alternatief verschillen. Naast negatieve effecten dient te worden ingegaan op positieve ontwikkelingsmogelijkheden die daar tegenover kunnen staan.

Ingegaan zal moeten worden op:

- bodem en water;
- vegetatie en fauna en landschapsecologische relaties;
- overige effecten (onder andere verkeerskundige gevolgen, geluid, gevolgen van het plaatsen van hekken/vangnetten, gevolgen voor andere recreatieve voorzieningen).

Vergelijking van de alternatieven

De alternatieven moeten wat hun milieu-aspecten betreft worden vergeleken, met als referentiekader de autonome milieu-ontwikkeling. Presentatie van milieugevolgen in een tabel biedt een goede basis voor deze vergelijking.

Leemten in kennis, evaluatie achteraf

Het MER zal moeten aangeven welke gevraagde informatie niet kan worden geleverd, met de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming. De vastgestelde leemten kunnen onderdeel uitmaken van een in concept op te zetten evaluatieprogramma in het MER.

Samenvatting, vorm en presentatie van het MER

De samenvatting dient aan het bevoegd gezag en aan een zo breed mogelijk publiek voldoende inzicht te geven voor de beoordeling van het MER en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven.

Tot slot doet de Commissie nog enkele aanbevelingen in verband met de presentatie van het MER.

1. INLEIDING

De Stichting Golfbaan Mereveld heeft aan de gemeenteraden van Bunnik en Utrecht haar voornemen bekend gemaakt een golfcomplex aan te leggen op een terrein van ca. 60 ha in het Mereveldgebied. Dit gebied wordt globaal begrensd door de Rijksweg 27, de sporen Utrecht/Arnhem en Utrecht/Den Bosch en de Rijksweg 12.

Het gaat om de aanleg van een 18 holes volwaardige wedstrijd baan met bijbehorende faciliteiten alsmede openbare oefenvoorzieningen.

Voor de aanleg van het project is herziening van de twee gemeentelijke bestemmingsplannen nodig. Aangezien het gaat om een recreatieve voorziening met een oppervlakte van meer dan 50 ha, is een milieu-effectrapportage (m.e.r.) nodig ingevolge de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) en het daarbij behorende Besluit milieu-effectrapportage.

De betreffende gemeentebesturen zijn overeengekomen dat het gemeentebestuur van Utrecht als coördinerend bevoegd gezag zal optreden in de m.e.r.-procedure.

Per brief van 11 september 1992 (bijlage 1) werd de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER). Met de ter inzage legging van de startnotitie op 21 september is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan.

Het MER zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent de herziening van de bestemmingsplannen. Het doel van het advies van de Commissie is de milieu-aspecten van de voorgenomen aanleg van de golfbaan af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven. Hierbij zijn de inhoudseisen voor een MER volgens artikel 41j van de Wabm gevolgd.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

Bij de opstelling van het advies zijn de binnengekomen inspraakreacties, via bevoegd gezag ontvangen, mede in beschouwing genomen (zie bijlage 4).

2. DOEL, PROBLEEMSTELLING, BESLUITVORMING

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Doel

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. Het doel zou kunnen worden omschreven als: "Het tot uitvoering brengen van een plan voor het aanleggen van een 18 holes golfbaan met bijbehorende faciliteiten zoals clubhuis, greenkeepers verblijf, parkeerterrein en met openbare oefenvoorzieningen zoals driving range, oefengreens en oefenholes, op een terrein van ca. 60 ha met handhaven en ontwikkelen van bestaande ecologische en landschappelijke waarden en inpassen van recreatief medegebruik ter afleiding van de recreatiedruk van Amelisweerd." Uitgaande van doel en probleemstelling zullen criteria moeten worden aangegeven waar alternatieven aan getoetst kunnen worden.

Indien het door de beperkte ruimte van het gebied moeilijk lijkt alle gestelde doelen te verwezenlijken is aanpassing van de doelen in overweging te nemen (zie paragraaf 3.4). Daarbij moeten de nieuw opgestelde doelen redelijkerwijs tegemoet kunnen komen aan het voornemen van de initiatiefnemer.

2.2 Probleemstelling

Het MER dient een overzicht te bevatten van de ontwikkelingen die de initiatiefnemer tot de huidige plannen hebben gebracht.

In het MER zal moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie¹. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld.

Aangegeven moet worden om welke aantallen potentiële gebruikers het zal gaan en wat naar verwachting hun geografische herkomst is, met andere woorden een behoefteraming van de gebruikers van de golfbaan, de openbare oefenfaciliteiten en de openbare wandelpaden. Hierbij moet rekening worden gehouden met bestaande en in ontwikkeling zijnde golf-

¹ Zie bijlage 4, inspraakreacties 3 en 5.

banen in de naaste en verdere omgeving. Daarbij dient inzicht te worden gegeven in het type van de golfbanen en de daarbij behorende categorieën van gebruikers. Tevens dient aangegeven te worden in welke mate bezoekers van Amelisweerd naar Mereveld zullen gaan.

In het MER moet worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen en beleidsvoorname(n) op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en in hoeverre de toekomstige bestemming daar op inspeelt dan wel er van afwijkt. De volgende notities dienen in het MER te worden meegenomen²]:

- Ontwikkeling golfsport in de provincie Utrecht (1989)
- Concept openluchtrecreatierichtlijn
- Intergemeentelijk Structuurplan
- Het vigerende streekplan "Op weg van schets naar plan"
- Natuurbeleidsplan
- Beleidsplan Natuur en Landschap Utrecht, 1992
- Milieu effecten studie Mereveld
- Nota Veiligheidsstelling ecologisch waardevolle wateren
- Waterhuishoudingsplan
- Landinrichtingsproject Groenraven-Oost
- Plan van aanpak ecologische verbindingen provincie Utrecht en Herinrichting Groenraven-Oost
- Corridorstudie Utrecht-Arnhem (Rijkswaterstaat)
- Concept Regionale Verkeer- en Vervoerplan
- Ontwerp Provinciale Verkeer- en Vervoerplan.

2.3 Besluitvorming

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen. In dit verband zal aangegeven moeten worden welke mate van detail bij het op te stellen bestemmingsplan gehanteerd zal worden: zullen er stringentere bestemmingsplanvoorschriften of ruime uitvoeringsbevoegdheden voor het College van Burgemeester en Wethouders worden aangegeven? Welke vergunningen moeten ten behoeve van de uitvoering van het initiatief worden verleend³]?

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel geraadpleegd zijn.

Aangegeven moet worden welke voorwaarden in het erfpachtcontract worden gesteld aan aanleg en onderhoud van het terrein en hoe aan deze voorwaarden zal worden voldaan. Eveneens moet duidelijkheid worden gegeven over het eigendomsrecht van, de grens met en eventuele erf-dienstbaarheden van Plas Vechten.

2 Zie bijlage 4, inspraakreacties 5, 6, 7 en 9.

3 Bijvoorbeeld op basis van de Wet Ruimtelijke Ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet etc.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."

3.1 Programma van eisen

De voorgenomen activiteit is te omschrijven als het volgens plan inrichten en beheren van een volwaardige 18 holes golfbaan met bijbehorende faciliteiten, openbare oefenvoorzieningen en wandelpaden voor recreatief medegebruik met handhaving en ontwikkeling van bestaande ecologische en landschappelijke waarden van het terrein.

In dat verband is het gewenst dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd programma van speltechnische eisen, met inbegrip van een behoeftenberekening voor de bebouwde en onbebouwde voorzieningen. Dit programma zal moeten steunen op relevante speltechnische eisen en op voorwaarden gesteld door de gemeente voor het behoud van natuur en landschap. Bijzondere aandacht verdienen daarbij die voorwaarden c.q. beperkingen die voortvloeien uit:

- de aanwezigheid van Plas Vechten in verband met de bijzondere hydrobiologische kwaliteit;
- ecologische verbindingen met het Kromme Rijngebied en in het bijzonder met de Amelisweerden;
- corridorfunctie van het oostelijk deel van Mereveld tussen de forten en de Amelisweerden bij aanleg van een eco-tunnel onder de A12⁴;
- het handhaven van waardevolle ecologische en landschappelijke elementen (soortrijke graslandvegetatie, houtwallen, hoogstamboomgaard, geomorfologie en dergelijke)⁵;
- behoud van de landschappelijke kwaliteit van het gebied bij de inpassing van de golfbaan, de gebouwen en parkeerplaats(en);
- geen onttrekking van water aan het gebied ten behoeve van beregening⁶;
- speltechnische eisen voor de ontwikkeling van een volwaardige 18 holes golfbaan;
- bereikbaarheid voor rijwiel- en autoverkeer met zowel gemiddelde als piekverkeersprognoses⁷;
- parkeren, met prognoses van gemiddelde en piekbezoekersaantallen;
- gebiedsontsluiting voor wandelaars in het gehele Mereveldgebied en fietsers op de Mereveldseweg⁸.

4 Zie bijlage 4, inspraakreacties 2, 3, 4, 5, 6, 10 en 11.

5 Zie bijlage 4, inspraakreacties 3 en 4.

6 Zie bijlage 4, inspraakreactie 11.

7 Aangegeven moet worden hoe sluipverkeer op de Mereveldseweg vanuit Houten voorkomen kan worden.

8 Zie bijlage 4, inspraakreacties 3, 4 en 5.

3.2 Plan van aanpak en alternatieven

3.2.1 Inrichting

Aansluitend op het programma van eisen kan worden bepaald welke mogelijkheden het plangebied heeft voor het begrenzen en inrichten van de golfbaan, oefenfaciliteiten en de openbare voorzieningen⁹. Bijzondere aandacht verdient daarbij het behoud van bestaande waardevolle vegetatie en de noodzaak om conflicten tussen de verschillende vormen van gebruik te voorkomen, ondermeer door goede zoneringen binnen het plangebied. In de planbeschrijving dient bijzondere aandacht te worden besteed aan:

- de situering van de golfbaan en oefenvoorzieningen ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk, wetenschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren inclusief de ligging van eventuele bufferstroken en ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik van de golfbaan (wandelen);
- de situering van de gebouwen en de parkeerplaats(en) in relatie tot de landschappelijke kwaliteit alsmede de ontsluiting van het golfcomplex door wegen en paden¹⁰.

De onderwerpen moeten zodanig worden voorgedragen en beschreven dat eventueel een keuze uit alternatieve mogelijkheden kan worden gedaan. Met het oog daarop is het gewenst alternatieven op basis van gedetailleerde inrichtingsschetsen aan te geven.

3.2.2 Aanleg, beheer, gebruik en onderhoud

Op diverse punten bij aanleg, beheer, gebruik en onderhoud kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve of negatieve gevolgen. De volgende aspecten verdienen aandacht¹¹:

Aanleg

- wijzigingen in de geomorfologie van het terrein (aan te brengen hoogteverschillen, ophogingen, ontgravingen) ten behoeve van de golfbaan, bijbehorende faciliteiten en openbare oefenvoorzieningen;
- grondbalans en geraamde hoeveelheid en herkomst van op te brengen materiaal in het bijzonder zand;

9 De Commissie is van mening dat 60 ha voor een volwaardige 18 holes golfbaan met openbare oefenfaciliteiten (driving range en oefenholes) weinig ruimte biedt voor het vrijhouden van elementen en zones. Hierin dient in het MER expliciet aandacht te worden besteed door duidelijke plankaarten van ontwerpen op te nemen.

10 Zie bijlage 4, inspraakreacties 1 en 3.

11 Alle aspecten dienen zo veel mogelijk kwantitatief weergegeven te worden.

- toe te passen bodembewerking, bemesting (compost) en te gebruiken grassoorten voor de verschillende onderdelen van de golfbaan (greens, tees, fairways en eventueel "roughs") en oefenvoorzieningen (driving range, oefenholes);
- soort en hoeveelheid van eventueel aan te leggen drainage;
- te rooien en aan te brengen beplantingen (aangeven in strekkende meter);
- bij beplanting aangeven in hoeverre in het gebied voorkomende plantesoorten worden gebruikt;
- aard van aan te brengen verharding met name op de parkeerplaatsen;
- duur en periode van werkzaamheden¹²].

Beheer, gebruik en onderhoud

- voorwaarden voor beheer en exploitatie van de golfbaan en bijbehorende faciliteiten;
- voorwaarden voor beheer en exploitatie van de openbare oefenvoorzieningen (driving range en oefenholes);
- regeling voor recreatief medegebruik van de golfbaan door wandelaars;
- omvang en beheer van afvalstromen met name huishoudelijk afvalwater en vaste afvalstoffen;
- herkomst van het water dat benodigd is voor de kunstmatige beregening alsmede berekeningen van de benodigde hoeveelheden voor een "gemiddeld" jaar en een 95 % droog jaar¹³];
- onderhoud van de golfbaan en openbare oefenvoorzieningen zoals maaien, bemesten, bodembewerking, gebruik bestrijdingsmiddelen, frequentie en intensiteit van beregening;
- onderhoud van de bestaande en nieuwe beplantingen.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het meest milieu-vriendelijke alternatief.

3.3 Het meest milieuvriendelijk alternatief

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast"

Het meest milieuvriendelijke alternatief is te omschrijven als de optimale combinatie van een milieuvriendelijke inrichting, een milieuvriendelijk beheer, als ook milieubeschermende maatregelen ten gunste van waterhuishouding en natuurontwikkeling.

12 In sommige seizoenen is de potentiële schade voor het milieu kleiner.

13 Onder een gemiddeld jaar wordt in de hydrologie verstaan een jaar waarin een hoeveelheid neerslag valt die gelijk is aan het langjarig gemiddelde. Onder een 95 % droog jaar wordt verstaan een jaar waarin de jaarsom van de neerslag zo klein is dat deze -over een lange periode bekeken- slechts in vijf procent van alle jaren nog kleiner is.

Meer in het bijzonder gaat het om het volgende:

- handhaving van bestaande waardevolle vegetatie (heggen en stroomdalgraslanden)¹⁴;
- natuurontwikkeling in het meest oostelijk deel nabij Plas Vechten in verband met de eco-tunnel¹⁵;
- rekening houden met faunapassages bij spoorlijn;
- aanleg waarbij de geomorfologie op de fairways en roughs intact blijft¹⁶;
- aanleg waarbij mogelijke cultuurhistorische structuren op de fairways en roughs intact blijven;
- maximale conservering van neerslag;
- minimale oppervlakkige afstroming;
- zo hoog mogelijke grondwaterstand ten opzicht van het maaiveld;
- vochtleverend vermogen van de gronden in tact houden;
- veiligheid voor mederecreanten.

3.4 Doelstellingenalternatief

Met het oog op de beperkte ruimte, de eco-tunnel, het recreatief medegebruik van het gebied en het behoud van de natuurwaarden is te overwegen de doelstelling aan te passen en in plaats van een volwaardige 18 holes golfbaan een volwaardige 9 holes golfbaan aan te leggen alsmede 9 korte oefenholes en een ruime driving range om beschermende hekwerken rondom de driving range te voorkomen¹⁷.

3.5 Nulalternatief c.q. referentiesituatie

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden, het zogenaamde nulalternatief of de referentiesituatie. De dan voorkomende situatie van inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met autonome ontwikkelingen in onder andere het agrarisch gebruik, het recreatief gebruik en de kantorenbouw¹⁸. Van groot belang is daarbij dat de gevolgen voor het gebied van vigerend en op stapel zijnde beleid zo goed mogelijk worden ingeschat.

De beschrijving dient als basis voor de in hoofdstuk 4 gevraagde beschrijving van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling.

14 Zie bijlage 4, inspraakreactie 2.
15 Zie bijlage 4, inspraakreacties 2, 3, 4, 5, 6 en 10
16 Zie bijlage 4, inspraakreactie 11.
17 Zie bijlage 4, inspraakreacties 4, 5 en 10
18 Zie bijlage 4, inspraakreactie 9.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEU-GEVOLGEN

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dienen te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur (zie par. 2.2) en bestaande veldbeschrijvingen vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie. Daarbij wordt opgemerkt dat sinds het verschijnen van de Milieu effecten studie Mereveld meer gepubliceerd is over effecten van habitatfragmentatie voor en landschapsgebruik door zoogdieren (inclusief vleermuizen)¹⁹].

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (geomorfologie, bodem, vegetatie, fauna, grondwater, oppervlakte water, landschap, geluid en dergelijke) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied kunnen verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen. Bijzondere aandacht verdienen gevoelige en kwetsbare objecten met name plas Vechten²⁰] en de landschappelijke kwaliteit van het studiegebied.

19 Zie bijlage 4, inspraakreacties 4 en 10.

20 In de startnotitie wordt vermeld dat in Plas Vechten sinds 1962 onderzoek wordt uitgevoerd door het Limnologisch Instituut te Nieuwersluis naar de stratificatie, sedimentatie, hydrochemie en hydrothermie in relatie met de in de plas voorkomende microfauna, macrofauna, algen en bacterien. Het onderzoek heeft inmiddels geleid tot diverse wetenschappelijke publicaties en proefschriften. De resultaten van dit onderzoek worden bovendien gebruikt bij het beheer van overeenkomstige ecosystemen.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn; voorts of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied.
- Het te verwachten resultaat en de doeltreffendheid van maatregelen om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenover staan;

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h** de huidige situatie;
- a** de autonome ontwikkeling;
- g** de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

4.2 Bodem en water

- h** geomorfologie en bodemgesteldheid (kronkelwaardgeulen²¹), grondsoorten, textuur, bodemclassificatie, bodemopbouw, ondoorlatende lagen, bestaande hoogteverschillen);
- h/a/g** de invloed op plas Vechten, indien binnen de invloedssfeer van de effecten van het voornemen of de alternatieven;
- h/a/g** geohydrologische aspecten: beschrijving van het grondwatersysteem met aandacht voor onder andere de laagopbouw en eventueel te onderscheiden watervoerende lagen, de grondwaterstanden en stijghoogten ten opzichte van het maaiveld en NAP en de variatie hierin (bijvoorbeeld tijd-stijghoogtelijnen), grondwaterstroming, geohydrologische karakterisering (infiltratie-/kwelgebied, grondwatertrappen), beschrijving van de grondwaterkwaliteit en de grondwateronttrekkingen in de omgeving;
- h/a** aard van het grondgebruik en mogelijke verontreinigingen (landbouw, recreatie, sloperij, natuurgebied etc.);

21 Zie bijlage 4, inspraakreactie 2.

- g gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de morfologie, zoals ontgravingen en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen²²);
- g gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de morfologie, creëren van waterpartijen, afwatering en aanbrengen van drainagestelsel(s);
- g invloed van water voor eventuele kunstmatige berekening op de waterhuishouding, mede gezien de herkomst;
- g kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en oppervlaktewater door de aanleg, het gebruik en beheer van de locatie (onder andere toename van het gehalte aan opgeloste stof als gevolg van verdamping en circulatie) en het toepassen van bestrijdingsmiddelen.

In verband met de doelstelling uit de Derde Nota Waterhuishouding, NMP etc. om de verdroging terug te dringen, met als streven ten minste de toestand van 1985 terug te krijgen (of de aangescherpte doelstelling van een vermindering van het areaal verdroogde bodem in het jaar 2000 met ten minste 25% ten opzichte van 1985), is het belangrijk ook aan te geven wat deze streefsituatie(s) voor de grondwaterstanden binnen het plangebied zou(den) inhouden.

4.3 Vegetatie, fauna en landschapsecologische relaties

- h/a aquatische en terrestrische vegetatie en fauna (bijvoorbeeld zoogdieren, ringslang, gewone pad, bruine- en groene kikker, vleermuizen, marterachtigen, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze);
- h/a het voorkomen van karakteristieke vegetatietypen, soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten;
- h/a landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer- en rustgebieden, migratieroutes).
- g aangeven en beoordelen van: verandering van flora, fauna en belangrijke biotopen door de bestemmingsverandering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering in de grondwaterstand, de kwel en/of de waterkwaliteit, het aanbrengen van afasteringen, bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen²³ en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied);
- g verdwijnen en ontstaan van vegetatie (typen, oppervlakten, mate van vervangbaarheid);

22 Zie bijlage 4, inspraakreactie 1.

23 Zie bijlage 4, inspraakreactie 11.

- g effecten van betreding op vegetatie en fauna, met name als gevolg van gebruik tijdens drukke (wedstrijd)dagen;
- g beïnvloeding van ecologische relaties met het omliggende gebied.

4.4 Cultuurhistorie en landschap

- h/a beschrijven en waarderen van bestaande archeologische en andere cultuurhistorische elementen in het gebied (verkavelingspatronen, archeologische vindplaatsen);
- h/g open en gesloten ruimten in het landschap en de visueel-ruimtelijke werking van deze elementen (openheid, doorzichten, reliëf); beschrijving, invloed van aanleg golfbaan, met name door gebouwen en parkeerplaatsen;
- g wijze waarop waardevolle elementen zonder schade zijn te handhaven.

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar ook zo goed mogelijk zichtbaar te maken met tekeningen en/of fotomontages²⁴. Bij aanwezigheid van archeologische vindplaatsen dient te worden aangegeven, welke maatregelen worden getroffen ter veiligstelling ervan.

4.5 Overige effecten

- effecten van het gebruik van het plangebied op bodemgebruiksvormen in de directe omgeving (onder andere volkstuincomplex).
- effecten van verlichting 's nachts (onder andere rustverstoring)²⁵;
- veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving (onder andere toename van sluipverkeer);
- toekomstige geluidsniveaus op relevante plaatsen in en rondom het plangebied²⁶;
- effecten van het eventueel plaatsen van hekken, vangnetten en andere afscherming;
- invloed op bestaande recreatieve voorzieningen in het plangebied²⁷;

24 In de startnotitie wordt vermeld dat natuur- en landschapswaarden van Mereveld in belangrijke mate bepaald worden door de relatie met Oud en Nieuw Amelisweerd en de aanwezigheid van Plas Vechten.

25 Zie bijlage 4, inspraakreactie 11.

26 Zie bijlage 4, inspraakreactie 6.

27 Zie bijlage 4, inspraakreacties 3 en 5.

- effecten van eventuele toernooien en andere grootschalige evenementen;
- afleiden van de recreatieve druk op recreatieve voorzieningen elders, met name Amelisweerd²⁸].

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan en de driving range in verband met slecht geslagen golfballen, met name in verband met de doelstellingen inzake recreatief medegebruik en verkeersveiligheid²⁹].

5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De alternatieven moeten wat hun milieu-aspecten betreft met elkaar worden vergeleken, met als referentiekader de autonome milieu-ontwikkeling. Hierbij dienen ook normen en streefwaarden van het milieubeleid te worden beschouwd.

Presentatie van de milieugevolgen van de verschillende aspecten van de onderscheiden alternatieven in een tabel biedt een goede basis voor een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het op te stellen MER zijn:

- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect;
- een beschouwing van de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief en het belang daarvan voor de verschillende betrokken partijen;
- de mate waarin de initiatiefnemers bij elk van de alternatieven hun doel kunnen verwezenlijken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de globale kostenaspecten van de in beschouwing genomen alternatieven en varianten worden betrokken. Dit is in het kader van m.e.r. echter niet verplicht.

28 Zie bijlage 4, inspraakreacties 3, 5 en 10.

29 Zie bijlage 4, inspraakreactie 6.

6. LEEMTEN IN KENNIS, EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze *leemten* voor de besluitvorming moet worden aangegeven. Daarnaast kunnen ook worden vermeld:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens (bijvoorbeeld inventarisatie en karteringen);
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn.

Het bevoegd gezag dient bij de wijziging van het bestemmingsplan een *evaluatieprogramma* op te stellen ten einde de voorspelde effecten met de daadwerkelijke optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen.

In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet. Hierbij zullen de vastgestelde leemten in kennis en informatie kunnen worden betrokken.

7. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

In de samenvatting van het MER of van de vergunningaanvraag, als het MER daarin is opgenomen, zal kort en overzichtelijk de kern van de belangrijkste onderdelen van het MER moeten worden weergegeven. Wat betreft de onderlinge vergelijking van de alternatieven kan dit bijvoorbeeld gebeuren met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

De samenvatting dient aan het bevoegd gezag en aan een zo breed mogelijk publiek voldoende inzicht te geven voor de beoordeling van het MER en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven.

8. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

In verband hiermee beveelt de Commissie aan:

- het ontwerp dient een voldoende mate van detail te bevatten voor de milieu-effecten. Voor Mereveld is vooral het te handhaven of aan te brengen reliëf van belang;
- het MER beknopt van opzet te houden en te beperken tot die informatie, die relevant is voor de te nemen besluiten;
- sterke vereenvoudigingen enerzijds en slechts voor ingewijden toegankelijke vaktaal anderzijds; te vermijden;
- in te gaan op relevante vragen over het project, zoals die uit de inspraakreacties naar voren zijn gekomen;
- afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren (onder andere voorzien van duidelijk leesbare schaal en legenda's);
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in het MER zelf, maar in bijlagen op te nemen als ook een verklarende begrippenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurreferenties.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor de inhoud van het MER
golfbaan Mereveld

(bijlagen 1 t/m 4)

